

МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ – ПЛОВДИВ
ФАКУЛТЕТ „ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ“
ЦЕНТЪР ЗА ДИСТАНЦИОННО ОБУЧЕНИЕ

Лекция №5

ЗАКОНОДАТЕЛНИ ОСНОВИ НА ЗДРАВНАТА РЕФОРМА

Доц. д-р Гена Грънчарова, д.м.

I. СЪЩНОСТ, ФУНКЦИИ И ПРИНЦИПИ НА ЗДРАВНОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

1. ПРАВНИ НОРМИ И ДЕОНТОЛОГИЧНИ НОРМИ

Деонтологични норми - въздействат върху поведението чрез вътрешната мотивираност; характеризират моралното съзнание на упражняващите медицинска професия без да е налице формализация на правото. Подлежат на съсловен и социален контрол от обществото.

Правни норми - действат чрез държавна принуда, имат забраняващ, разрешаващ и задължителен характер. Неспазването им води до санкции от съдебните и изпълнителни органи. Отличават се с висока степен на формализация и винаги са завършени текстуално.

2. ОСНОВНИ ФУНКЦИИ НА ЗДРАВНОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

***Здравното законодателство
представлява съвкупност от
всички правни норми,
регулиращи разнообразните
отношения в здравеопазването.***

Здравното законодателство

ИЗПЪЛНЯВА *две основни функции:*

- организационна функция

- защитна функция

Организационна функция -

определя задачите, организацията на работа, взаимодействието и отговорността на лицата, оказващи медицинска помощ, гарантира извършване на медицинската дейност според *изискванията за добра медицинска практика.*

Защитна функция - защита и
гарантира *правата на пациентите и*
правната сигурност на оказващите
медицинска помощ.

3. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА ЗДРАВНОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

Основна задача на здравното законодателство - постигане на баланс между правата на личността и интересите на обществото.

Два основни принципа:

- право на медицинска помощ*
- право на лична свобода и решение.*

*Принципите са гарантирани в
Конституцията на Р България -
глава втора “Основни права и
задължения на гражданите”.*

Чл. 52 (1) Гражданите имат право на здравно осигуряване, гарантиращо им достъпна медицинска помощ, и на безплатно ползване на медицинско обслужване при условия и по ред, определени със закон.

Чл. 52 (2) Здравеопазването на гражданите се финансира от държавния бюджет, от работодателите, от лични и колективни осигурителни вноски и от други източници при условия и по ред, определени със закон.

Чл. 52 (4) Никой не може да бъде подлаган принудително на лечение и на санитарни мерки, освен в предвидените от закона случаи.

II. ЗАКОНОДАТЕЛНА ИНИЦИАТИВА И ВИДОВЕ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ

Законодателната власт се осъществява от Народното събрание - то приема, изменя, допълва и отменя законите.

Право на законодателна инициатива има всеки народен представител и Министерския съвет (МС).

*Процедурата по подготовката
и издаването на нормативните
актове е уредена със **Закона за
нормативните актове и Указа
за неговото прилагане.***

Видове нормативни актове:

**** Законови: Конституция, кодекс, закон;***

**** Подзаконови: постановление, правилник, наредба, инструкция.***

КОНСТИТУЦИЯ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

В сила от 13.07.1991 г.

г.

Във всяка страна тя е фундаментът, който регулира отношенията между гражданите и държавата и отношенията между трите вида власт: законодателна, изпълнителна и съдебна.

КОНСТИТУЦИЯ НА Р БЪЛГАРИЯ

Преамбюл

Глава 1. Основни начала

Глава 2. Основни права и задължения на гражданите

Глава 3. Народно събрание

Глава 4. Президент на републиката

Глава 5. Министерски съвет

Глава 6. Съдебна власт

Глава 7. Местно самоуправление и местна администрация

Глава 8. Конституционен съд

Глава 9. Изменение и допълнение на Конституцията.

Приемане на нова конституция.

Глава 10. Герб, печат, знаме, химн, столица

Освен в посочения чл. 52 опазването на здравето на гражданите се третира и в редица **други членове на Конституцията на Р България – глава 2:**

Чл. 7. Държавата отговаря за вреди, причинени от незаконни актове или действия на нейни органи и длъжностни лица.

Чл. 14. Семейството, майчинството и децата са под закрилата на държавата и обществото.

Чл. 15. Р България осигурява опазването и възпроизводството на околната среда, поддържането и разнообразието на живата природа и разумното използване на природните богатства и ресурсите.

Чл. 47. (1) Отглеждането и възпитанието на децата до пълнолетието им е право и задължение на техните родители и се подпомага от държавата.

(2) Жената-майка се ползва от особена закрила на държавата, която ѝ осигурява платен отпуск преди и след раждане, безплатна акушерска помощ, облекчаване на труда и други социални помощи.

(3) Децата, родени извън брака, имат равни права с родените в брака.

(4) Децата, останали без грижата на близките си, се намират под особена закрила на държавата и обществото.

Чл. 48. (1) Гражданите имат право на труд.

Държавата се грижи за създаване на условия за осъществяване на това право.

(2) Държавата създава условия за осъществяване на правото на труд на лицата с физически и психически увреждания.

(5) *Работниците и служителите* имат право на здравословни и безопасни условия на труд, на минимално трудово възнаграждение и заплащане, съответстващо на извършената работа, на почивка и отпуск, при условия и ред, определени със закон.

Чл. 51. (1) Гражданите имат ***право на общественено осигуряване и социално подпомагане.***

(2) Лицата, останали временно без работа, се осигуряват социално при условия и по ред, определени със закон.

(3) Старите хора, които нямат близки и не могат да се издържат от своето имущество, както и лицата с физически и психически увреждания, са под особена закрила на държавата.

Чл. 55. Гражданите имат *право на здравословна и благоприятна околна среда* в съответствие с установените стандарти и нормативи. Те са длъжни да опазват околната среда.

Кодекси. С тях се уреждат
обществени отношения, които
са предмет на цял клон на
правната система или на
обособен важен негов дял.

Кодекси:

- Административнопроцесуален кодекс
- Граждански процесуален кодекс
- Данъчноосигурителен процесуален кодекс
- Изборен кодекс
- Кодекс за застраховането
- Кодекс за социално осигуряване
- Кодекс за международното частно право
- Кодекс на труда
- Кодекс на търговското корабоплаване
- Наказателен кодекс
- Наказателно процесуален кодекс
- Семейен кодекс

Кодекси:

- Кодекс за поведението на служителите в гражданската администрация
- Етичен кодекс на адвоката
- Кодекс на професионалната етика

Законите биват:

- * Устройствени (конститутивни)*
- * Специфични*

УСТРОЙСТВЕН ЗАКОН –

ЗАКОН ЗА ЗДРАВЕТО

(приет авг.2004 г., в сила от

01.01.2005 г.)

СПЕЦИФИЧНИ ЗАКОНИ:

- **Закон за здравното осигуряване (1998)**
- **Закон за професионално-съсловните организации на лекарите и лекарите по дентална медицина (1998)**
- **Закон за лечебните заведения (1999)**
- **Закон за лекарствените продукти в хуманната медицина (2007)**
- **Закон за медицинските изделия (2007)**
- **Закон за храните (1999, изм. януари 2011))**
- **Закон за трансплантацията на органи, тъкани и клетки (2003, изм. 2007 и 2011)**

СПЕЦИФИЧНИ ЗАКОНИ:

- **Закон за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите**
- **Закон за кръвта, кръводаряването и кръвопреливането**
- **Закон за здравословни и безопасни условия на труд**
- **Закон за признаване на професионални квалификации**
- **Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси**
- **Закон за съсловната организация на медицинските сестри, акушерките и асоциираните медицински специалисти**

Подзаконови нормативни актове

Издават се от МС “въз основа” или “в изпълнение на закона”. Отделните министри също имат право да издават наредби и инструкции.

Постановления. Издават се само от МС в два основни случая:

1. При приемане на правилници, наредби или инструкции – напр. Постановление № 245 на МС от 16.11.2005 г. за приемане на Наредба за Единните държавни изисквания за придобиване на висше образование по специалностите „Медицина” и „Дентална медицина” за ОКС „магистър” (ДВ, бр. 94/2005 г.).

2. При приемане на самостоятелни постановления за уреждане на обществени отношения в областта на изпълнителната дейност на МС съгласно предоставената му със закон компетентност.

Правилници. Приемат се с постановления на МС и подпомагат прилагането на законите, като регулират отношенията, които не могат да бъдат предвидени в закона. Правилници за дейността и вътрешния ред на държавни органи се издават и от министрите на съответните министерства.

Наредби - нормативни актове, третиращи отношенията в по-тесни области. Подпомагат прилагането на разпоредбите на нормативен акт от по-висока степен. Приемат се с постановления на МС. Право да издават наредби имат и министрите на отделните министерства.

Инструкции - нормативни актове, с които се изясняват подходите и правилата за извършване на конкретни дейности.

Пример: инструкции, издавани от Министъра на здравеопазването за здравния контрол, за противоепидемичните мерки при редица инфекциозни заболявания, за скринингови профилактични прегледи и др.

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ ПРИ ИЗДАВАНЕТО НА НОРМАТИВНИТЕ АКТОВЕ

***1. Нормативни актове
могат да издават само
органиите, предвидени от
Конституцията и от закона.***

2. Общото изискване при съставянето на нормативните актове е обществените отношения в една и съща област да се уреждат с един, а не с няколко нормативни акта от същата степен.

***3. Подзаконовите нормативни
актове по прилагането на
определен закон уреждат само
материята, за която е предвидено
да бъдат издадени.***

4. Нормативните актове, за да имат действие, трябва да бъдат публикувани в официоза на дадена страна.

***5. Нормативните актове
трябва да съответстват на
Конституцията и на други
актове от по-висока степен.***

*Съвременното международно
здравно законодателство* третира
широк кръг проблеми на
здравеопазването и средата, в която
то функционира, като се регулират
правно *10 вида отношения:*

-
1. Устройствовени закони.
 2. Финансиране на здравеопазването.
 3. Актове за правата и задълженията на персонала.
 4. Профилактиката на инфекциозните заболявания.
 5. Контрол върху факторите на околната среда.

6. Контрол на незаразните хронични заболявания.

7. Контрол на хранителните продукти.

8. Контрол на лекарствата и аптеките.

9. Контрол на наркотичните вещества.

10. Трансплантация на органи, тъкани и
клетки